

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE „HISTORISCHE VERENIGING SOEST“

5e jaargang nr. 1, zomer 1984

Foto omslag
spoorwegstation Soesterberg

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980

Bestuur:

voorzitter : P.J. van Doorn, Schoutenkampweg 113, Soest
secr.penningm. : P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
overige leden : A.J. van den Dijssel, Lange Brinkweg 11, Soest
J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57, Soest
W.C.J.M. Peters, Van Mecklenburglaan 24, Soest
W. Schimmel, Steenhoffstraat 73, Soest
G. Staalenhoef, Aalsmeerweg 32 III, Amsterdam

Redactiecommissie:

eindredacteur : F.S.I. Knaapen, Nassauplantsoen 10, Soest
leden : E. de Bree, Braamweg 54, Soest
P. Siegers, Van Straelenlaan 8, Soest
vormgeving : F. Elsman, Bachweg 66, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke
toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie bedraagt f 30,- per jaar.

Betaling is mogelijk op:

de postrekening van de penningmeester Historische Vereniging Soest,
nummer 54.59.21.8.

dan wel op de bankrekening van de vereniging bij de Rabobank te
Soest, rekeningnummer 3599.02.235.

HET IS WEER GELUKT!

U ziet het al aan de foto op de omslag van dit nummer; niet meer de inmiddels vertrouwd geworden afdruk van een kaart van Eemland, maar een station, waar een puffende stoomtrein even uitrust van een lang traject.

Er is een overeenkomst tussen de medewerkers van ons blad en de machinist van de stoomtrein. Allen behoren zij precies op tijd te vertrekken om op het geplande moment aan te komen. Eveneens hebben wij allen op tijd een rustpunt nodig om zich te bezinnen op het volgende traject.

De passagiers/lezers verwachten dat.

Voor ons blad is dat traject de vijfde jaargang.

De redactie heeft voor de nieuwe omslag een neutraal rustpunt gekozen, nl. een foto van het spoorwegstation Soesterberg; tegenwoordig station Soestduinen geheten.

Een rustpunt juist gelegen tussen de beide dorpskernen van onze gemeente.

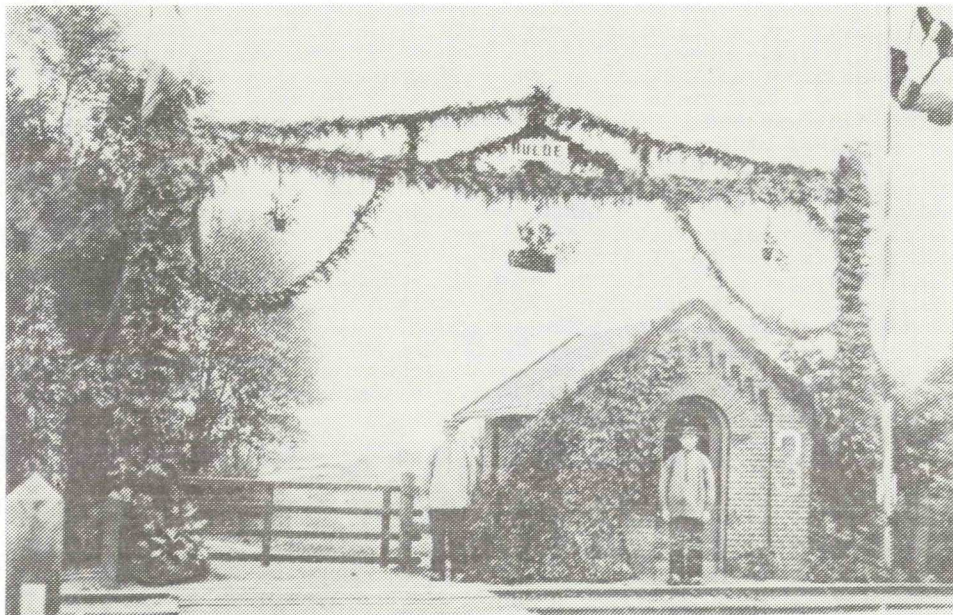

foto Prentencabinet

Spoorlijn Den Dolder - Amersfoort
Halte Berkenlaantje

Soesterberg biedt evenals Soest voldoende aanknopingspunten voor publicatie in ons blad.

Maar de passagiers/lezers moeten wel zelf het materiaal aan-
dragen.

Dat behoeven geen hoogdravende teksten te zijn. Ook persoonlijke be-
levenissen; dagelijkse dingen, oude gebruiken, die men vroeger tij-
dens het voortpuffen van de stoomtrein aan elkaar vertelde, zijn -
al lijkt het in uw ogen onbelangrijk - meestal het vastleggen waard.

Om gebruik te mogen maken van de trein moet u een tegenprestatie le-
veren, n l. b e t a l e n.

Ook de redactie van "Van Zoys tot Soest" verwacht om te kunnen blij-
ven draaien een tegenprestatie, n l. C O P Y.

Kijk eens om u heen en leg eens wat herinneringen vast.

Misschien kan een oude foto van een bedrijf of familie inspiratie
geven.

Schrijf het dan op en stuur uw artikel naar de redactie.

De trein zal dan ook in dit vijfde jaar Van Zoys tot Soest blijven
rijden.

de redactie

HOKAM

Dit woord zegt u waarschijnlijk niets ... of misschien toch nog wel?
Toch is H.O.K.A.M. in de laatste maanden van de tweede wereldoorlog
van zeer groot belang geweest voor de generatie Soesders die nu zo
omtrent 50 tot 60 jaar oud zijn.

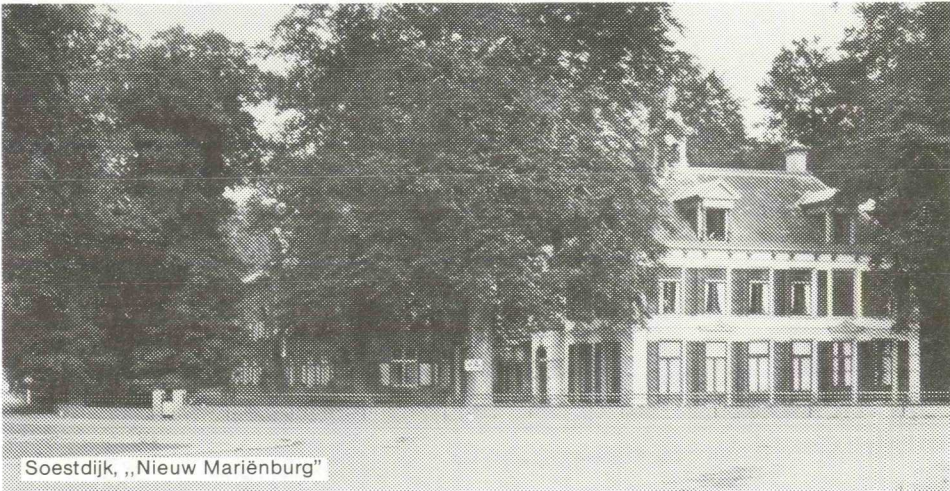
H.O.K.A.M. was een van de vele activiteiten van pastoor Mgr. Smit -
die van 19 februari 1932 tot 30 september 1966 pastoor was van de
R.K. Parochie die wij nu aanduiden als "Mariakerk" te Soestdijk.
De parochie Soestdijk bestaat dit jaar zestig jaar en de huidige
herder van de parochie - Pastoor Goddijn - is dertig jaar priester.
De parochie gaat deze twee feiten met een klinkende actie herdenken.
Het is hier niet de plaats er nu dieper op in te gaan, maar ons
blad komt er hopelijk in het volgend nummer nog op terug met herin-
neringen van een parochiaan. Lezer, wilt u wat herinneringen op-
schrijven en aan onze redactie inzenden?

Er gaat ook een boekje met de parochiegeschiedenis verschijnen, dat
al in een vergevorderd stadium is. De geschiedenis van een kerk is
ook een deel van de historie van Soest.

De op maandag 7 mei jl. overleden Pastoor Mgr. Smit heeft in de vele
jaren, die hij hier werkte veel voor de leefgemeenschap betekend. In
het boekje zal dat nog wel tot uiting komen. Daarom beperken wij ons
hier tot slechts één facet van zijn initiatieven, n l. het Comité
H.O.K.A.M.

Die vijf letters staan voor Helpt Onze Kinderen Aan Maaltijden.
Geen gemakkelijke taak in een tijd, dat ons land door de bezetters
letterlijk was leeggestolen.

In samenwerking met zijn comitéleden en met medewerking van de Zus-
ters van "Nieuw Mariënborg" is er ontzettend veel werk verzet.

Soestdijk „Nieuw Mariënborg“

In het parochie-archief lag - zeer bescheiden weggemoffeld tussen andere papieren - een compleet verslag van de maaltijdvoorziening in die donkere maanden.

Omdat ook dit een stukje historie van Soest is, heeft de redactie gemeend het hele verslag - inclusief de financiële verantwoording - te moeten plaatsen.

Wanneer u het overzicht leest, zult u zich met dankbaarheid ook herinneren: HOKAM heeft ook mijn honger gestild!

FINANCIËEL OVERZICHT

COMITÉ HOKAM

Tydens de oprichtingsvergadering werd door H.H. Bestuursleden een fonds gevormd groot	Fl. 4050,00
Een speciale collecte, gehouden in de Parochiekerk van O.L. Vr. Onbevleete Ontvangen Soestdyk bracht op	1790,00
De wekelyksche collecte in bovengen. Parochiekerk leverde in totaal op	3410,00
De St. Vincentius Ver. dezer Parochie stortte	100,00
Comite Hulpactie Evacuées gaf een schenking van	500,00
Aan extra giften van Particulieren leverde op	2184,75
Hersteld Apostolische Gemeente schonk	125,00
Domine De Bruin gaf	25,00
Gereformeerde Kerk Soestdyk stortte	1168,00
Ver. Vryzinnige Godsdiensten bracht in	750,00
Ned. Herv. Gemeente deed een schenking van	33,00
Collecte Herv. Gemeente bracht op	1507,88
Kinderhuis Statum schonk	25,00
De v.d. Huchtschool gaf	20,00
V.V.V.V. Soest stortte	75,00
Prof. Eerland IKO Comité Soest deed een schenking	250,00
Totaal byeengebracht	Fl. 16013,83

Verder ontving het Comité H O K A M voor:

Verkoop keukengereedschappen	Fl. 60,00	
Verkoop brandstoffen	69,00	
Levering aan Keuken Spakenburg	529,20	
Levering aan Mr. Harenmaker	22,50	
Levering aan Noodziekenhuis	229,00	
Levering aan IKO Comité	3030,10	
Levering aan Comité Don Bosco	933,03	Fl. 4872,83
		<hr/>
Totaal ontvangst		Fl. 20886,66

UITGAVEN

Inventaris Keuken	Fl. 518,35	
Brandstoffen	1447,00	
Loonen Keukenpersoneel	1536,30	
Vrachten Levensmiddelen	2569,03	
Diverse drukwerken	195,24	
Schenking Jubileum Eerw. Zusters	100,00	
Aardappelen	2081,20	
Vleesch	3128,40	
Groenten	5287,30	
Peulvruchten	65,37	
Limonade	70,10	
Cassaine	40,00	
Appels	805,50	
Pelloon Gerst	275,40	
		<hr/>
Totaal uitgaven	Fl. 18119,19	Fl. 18119,19
		<hr/>
Saldo nog aanwezig		Fl. 2767,47

waarvan

Fl. 0,27	in contanten
Fl. 838,70	vrije rekening Middenstandsbank Soest
Fl. 1928,30	geblokkeerde rekening Middenstandsbank Soest

In aansluiting op voorgaand Financieel overzicht volgt onderstaand een specificatie van de verschillende hoeveelheden en soorten levensmiddelen, welke de Eerw. Zusters Van Marienburg in de keuken van de H O K A M verwerkt hebben by het bereiden der maaltyden.

Vleesch	1560 K/G.
Beenderen	350 K/G.
Aardappelen	19208 K/G.
Kool	3700 K/G.
Wortelen	4860 K/G.
Uien	3200 K/G.
Bieten	6670 K/G.
Gort	2082 K/G.
Peulvruchten	214 K/G.
Raapstelen	48 kisten
Seldery	130 Bos.
Sla	1600 Krop.
Prei	90 K/G.
Spinazie	176 K/G.
Zout	93 K/G.
Appels	1650 K/G.
Cassaine	25 K/G.

ZATERDAG 7 APRIL 1945

BONNENLIJST

4de periode, 4e week, 8-14 April

- 346, 400 gram brood.
 347 400 gram brood.
 345 1 K.G. aardappelen (inleveren vóór 13 April).
 E.09 inlegvel 250 gram suiker.
 400 1/2 rantsen groenten (inleveren vóór 13 April).
 402 100 gram kaas (indien niet voorradig voorinleveren voor 12 April)
 B.394 250 gram kindermeel of voedingssuiker of maizena of 3 rants. (210 gr.) tarwebloem. Indien niet voorradig voorinleveren voor 12 April.
 A.352 125 gram peulvruchten (voorinleveren voor 13 April).
 A.386) alléén v.
 B.386) Baarn 1 1/4 rants. vleesch.

VERLENGD VOOR SOEST: E 08, D 06 en C 03 inlegvel (melk, op C 03 thans 2 Liter melk, bij gebreke daarvan 200 gram taptmelkpoeder.) 336, 340, A en B 372, A en B 378, A en B 386 (vleesch), 45-Tabak (45 gr. scheerzeep tot 12 Mei.)

VERLENGD VOOR BAARN: E 08, D 06 en C 03 (melk; op C 03 thans 2 Liter melk, bij gebreke daarvan 200 gr. taptmelkpoeder.) 336, 340, A en B 372, A en B 378 (vleesch.) B 366 (kindermeel); 45-Tabak (45 gr. scheerzeep, tot 12 Mei.)

CENTRALE KEUKEN TE SOEST: Inleveren op 9 en 10 April A 352 (peulvruchten), 345 (aardappelen), 400 (groenten). Inleveren op 16 en 17 April: 349 (aardappelen).

CENTRALE KEUKEN TE BAARN: Inleveren op 12 en 13 April: 349 (aardappelen), 400 (groenten), A 352 (peulvruchten).

Verder moeten hierby nog vermeld worden groote kwantiteiten Eieren, stroop, bouillon, varkensvleesch etc. waarvan de juiste hoeveelheden niet bekend zyn, aangezien deze artikelen welwillend aan het comité ter beschikking gesteld zyn en waarvan vanzelfsprekend een dankbaar gebruik gemaakt is.

Om bovenstaande goederen, welke voor 100% van buiten de Gemeente Soest zyn aangevoerd, om de toch al in zeer precaire toestand verkerende distributie niet extra te bemoeilyken, werd aan vrachtlloon uitbetaald een bedrag van Fl. 2569,03.

Na de vry drooge opsomming van bovenstaande cyfers en getallen, volgt hierby een meer uitvoerig verslag, wat de HOKAM keuken met bovengenoemde levensmiddelen zool bereikt heeft.

Op 15 Februari 1945 werd voor het eerst aan 191 kinderen een krachtig en voedzaam middagmaal verstrekt, terwyl het ons mocht gelukken in de eerst volgende zes dagen dus t.e.m. 21/2 in totaal aan 988 kinderen een versterkende maalyd te kunnen geven; aan het einde der maand Februari bereikten wy het getal 2359 porties, welk eten werd uitgereikt aan 815 schoolg. kinderen en 185 kinderen van evacué's. Onder drang van de steeds slechter wordende levensmiddelenpositie in de Gemeente, werden wy in de maand Maart genoodzaakt de leeftyds-grens onzer kleine gasten te verhogen, zoodat in deze maand aan 1273 kinderen in totaal 5276 flinke porties eten uitgereikt werden; tevens mocht het ons gelukken nog aan ruim 350 personen, die wegens hun hogen leeftyd niet in staat waren zich van levensmiddelen te voorzien, een flinke maalyd te verstrekken.

De dagen van 29-30-31 Maart en 2 April zyn donkere dagen geweest voor het HOKAM Comité. De zeer zware artilleriebeschieting maakte het de Eerw. Zusters en het keukenpersoneel niet alleen onmogelyk de maalyden op tyd klaar te maken, doch het was de kinderen door de van den Bezetter uitgevaardigden spertyd verboden zich tusschen 12 en 2 uur op straat te begeven, zoodat het HOKAM Comité gedwongen werd haar zegenryk werk te stoppen.

De algemene voedselpositie was in die dagen zeer slecht, temeer daar de gemeentelyke distributie zoo goed als niets kon toewyzen, terwyl tot overmaat van ramp ook de gemeentelyke Gaarkeuken, wegens gebrek aan levensmiddelen, op het punt stond haar deuren te sluiten.

Op eene in die dagen gehouden bespreking met de verschillende leiders van gemeente Distributie, gemeentelyke gaarkeuken, vleeschvoorziening, het Prof. Eerland IKO Comité Soest en HOKAM Comité onder leiding van den toenmaligen Burgemeester, werd aan het HOKAM Comité het dringend verzoek gericht haar voorraden levensmiddelen af te staan voor de algemene Distributie.

Daar het doel van het HOKAM Comité was op de eerste plaats de Soester Jeugd te behoeden voor totale verhogering, was het haar onmogelyk op bovenstaand voorstel in te gaan en besloot na ryp beraad met ingang van Dinsdag 3 April 1945 de kinderen in de gelegenheid te stellen hun eten gedurende het vrye uur tusschen 5 en 6 uur p.m. persoonlyk af te halen; om een en ander klaar te maken hebben de Eerw. Zusters van Nieuw Mariënborg zich spontaan bereid verklaard alle oorlogsgevaren te willen trotseren.

De maand April heeft zich nog verder doen kenmerken doordat het HOKAM Comité voor begunstigden van het Prof. Eerland IKO Comité ruim 5000 maaltyden heeft klaar gemaakt en uitgerek, terwyl aan de keuken van Don Bosco, v.d. Parochie Petrus & Paulus wekelyks voor 500 maaltyden de benodigde levensmiddelen verstrekt werden.

In deze maand werd aan 1332 kinderen in totaal 7156 maaltyden gegeven.

Gaven de eerste dagen van de maand Mei geen verandering in den algemenen toestand, dit werd geheel anders, toen met ons dierbaar Vaderland ook onze gemeente door de binnentrekkende Geallieerde troepen bevryd werd.

Het was een onvergetelyk schouwspel, hoe onze overigens altyd dankbaren gasten toen vóórdat zy aan tafel gingen, onder leiding van de H.H. Onderwyzers uit volle borst HET WILHELMUS zongen.

Gedurende de grote bevrydingsfeesten heeft het HOKAM Comité de kinderen nog onthaald op fruit en limonade, waarvan een zeer dankbaar gebruik gemaakt is.

Gedurende de maand Mei zyn 1332 kinderen met ruim 10768 maaltyden gevoed, terwyl voor ouden van dagen ruim 350 en voor het IKO Comité 2000 maaltyden werden uitgerek. Verder verstrekte het Comité nog voor 1500 maaltyden levensmiddelen aan Don Boscokeuken.

Resumerende komen wy tot het volgende eindresultaat:

Februari	1945	2359	Maaltyden	aan	1000	Kinderen
Maart	1945	5276	--	--	1273	--
April	1945	7156	--	--	1332	--
Mei	1945	10768	--	--	1332	--

Maart	350	Maalt.	Ouden v. Dagen
April	350	--	--
"	5000	IKO en 2000	aan Don Bosco
Mei	350	maalt.	a Ouden v. Dagen
"	2000	IKO en 1500	aan Don Bosco

is totaal 37109 maaltyden.

Door de prachtige hulp van het roode Kruis werd de algemene voedseltoestand geleidelyk aan beter, zoodat het HOKAM Comité met een gerust hart haar werkzaamheden eind Mei 1945 kon stopzetten in de overtuiging dat het zyn uiterste krachten heeft aangewend om de Soester Jeugd te behoeden voor ondervoeding en daaruit voortvloeiende ziekten.

Ik mag dit rapport niet beëindigen vooraleer ik hier namens het HOKAM Comité openlyk dank breng aan alle Kerkinstellingen, Vereenigingen en particulieren, die door hun financiële steun het hunnen ertoe hebben bygedragen om het werk van het HOKAM Comité te doen slagen, ook aan de Eerw. Zusters van Nieuw Mariënborg, waaraan het Comité voor een zeer groot deel te danken heeft, dat deze prachtige hulpactie zoo schitterend geslaagd is, onzen hartelyken dank; zy toch zyn het geweest die geheel belangeloos enthousiast van s'morgens vroeg tot s'avonds laat de maaltyden zoo keurig verzorgden; Moge de Goede God hen daarvoor rykelyk belonen.

Ook de H.H. v.d. Inkoopcommissie komt een byzonder woord van dank toe, wat zou er zonder deze Hamsteraars, in den besten zin des woords van onze hulpactie terecht gekomen zyn; want waren zy het niet die, men kan het gerust zeggen, met ware doodsverachting gevochten hebben voor een geregelde toevoer van de benodigde levensmiddelen.

Moge O.L.H. hen en hunne gezinnen hiervoor rykelyk zegenen.

Verder nog een woord van dank aan den Administrateur, die door zyn grote bekendheid met de Soester Bevolking het zyne ertoe heeft bygedragen, dat de te verstrekken maaltyden zoo eerlyk mogelyk verdeeld werden aan de hand van het door het Comité ingericht kaartsysteem.

Vervolgens een woord van dank aan alle H.H. Onderwyzers, onder wier practische leiding de maaltyden zoo ordelyk verlopen zyn.

Tot slot een woord van dank aan onzen Zeereerwaarde Heer Pastoor A. Smit onder wiens bezielende leiding het HOKAM Comité zyn zegenryk werk heeft kunnen verrichten.

Aan de hand van bovenstaande mag men veronderstellen, dat het HOKAM Comité met een dankbaar hart mag terugzien op alhetgeen het voor de Soesterjeugd in de donkere dagen van 1945 heeft mogen doen, waarmee het ook tevens een klein steentje heeft bygedragen by den wederopbouw van ons in den oorlog zoo zwaar geteisterde Vaderland, door zoo goed als mogelyk was te zorgen voor een gezonde en krachtige Soesterjeugd.

Soestdyk Juli 1946

het HOKAM Comité

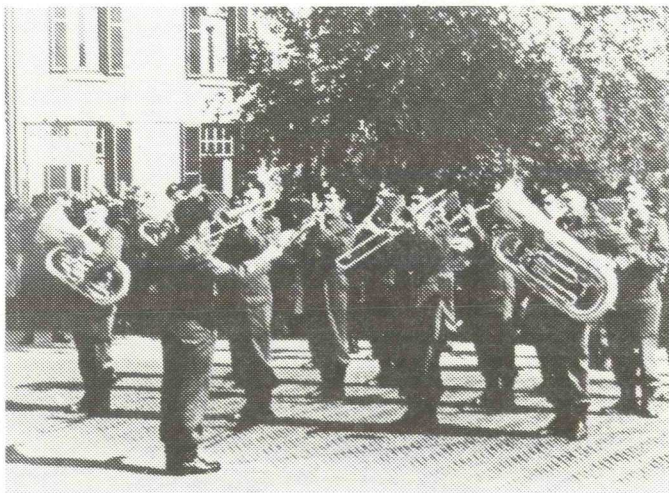

foto Prentencabinet

BEVRIJDING
Canadezen in Soest (1945)

SOESTER STRATEN SCHRIJVEN GESCHIEDENIS (I)

door G. Staalenhoef

Onder deze titel zal regelmatig iets worden gepubliceerd. Hierbij zullen niet alleen aan de orde komen de huidige straatnamen doch tevens namen die vroeger werden bebezigd. Het begrip "straten" dient daarbij niet te nauw genomen te worden; ook lanen, wegen en stegen komt er sprake, terwijl ook veldnamen mogelijk een plaatsje krijgen in deze reeks.

Allereerst is het de bedoeling om de inwoners van Soest iets te vertellen over de straat waarin zij wonen; vervolgens om anderen de gelegenheid te geven aanvullingen te geven en tenslotte (maar dat is toekomstmuziek) om wellicht ooit eens te komen tot de uitgave van een volledig boekje.

Een alfabetische lijst van straatnamen laat zien dat men deze namen voor het overgrote deel kan indelen in bepaalde groepen. Te onderscheiden zijn b.v. het Koninklijke Huis, verzetstrijders, schrijvers, schilders, bekende inwoners van Soest enz.

Koninklijk Huis

Allereerst zijn een aantal straten genoemd naar vorstenhuizen: Nassaulaan en -plantsoen; Oranjelaan, Meckelenburglaan en Waldeck Pymontlaan.

Vervolgens onderscheiden wij namen naar "functies": Koninginnelaan, Koningsweg, Regentesselaan en Stadhouderslaan. Tenslotte de namen die naar bepaalde personen zijn genoemd:

Willem de Zwijgerlaan;
 Anna Pauwlownaalaan;
 Sophialaan en Emmalaan;
 Wilhelminalaan en Prins Hendriklaan;
 Julianalaan en -plein en Prins Bernhardlaan;
 Beatrixlaan, Christinalaan, Irenelaan, Margrietlaan en Clauslaan.

Paleis Soestdijk omstreeks 1800

Opvallend hierbij is dat er (nog) geen straat is welke rechtstreeks is genoemd naar een van onze drie koningen (Willem I, Willem II en Willem III).

Ook onze diverse stadhouders zijn niet genoemd, hoewel er enkele zeer nauwe banden hadden met Soest.

De koninginnen zijn goed vertegenwoordigd. Behalve onze drie regerende vorstinnen (Wilhelmina, Juliana en Beatrix) zijn ook een aantal echtgenoten van regerende koningen vernoemd: Anna Pauwlowna van Rusland (echtgenote van Koning Willem II), Sophia van Wurtemberg en Emma van Waldeck-Pyrmont (de beide echtgenoten van Willen III). De echtgenote van koning Willem I moet het doen met een plaatsje onder de koningin(n).

De kleinkinderen van Prins Bernhard en Prinses Juliana hebben nog geen plaats gekregen bij de Soester straten, tenzij dit aan uw "correspondent te Amsterdam" is ontgaan.

Na de uitvoerige landelijke herdenking van de moord (in 1584) op Prins Willem van Oranje "De Zwijger" en de aandacht die ons Vorstenhuis kreeg bij de 75e verjaardag van Prinses Juliana lijkt een beschrijving van het Koninklijk Huis in ons tijdschrift een doublure. Toch wordt, met de Soester straten als "kapstok", aandacht besteed aan een aantal personen welke van speciaal belang zijn geweest voor Soest en omgeving.

Na Willem de Zwijger traden als stadhouder van de verschillende gewesten op diverse prinsen en graven van Nassau; soms in alle gewesten dezelfde, soms ook (b.v. in Friesland) graven uit een andere tak.

De Prinsen Maurits, Frederik Hendrik, Willem I en Willem II worden hier slechts genoemd.

1. Prins Willem III

De in 1650 geboren prins Willem III werd in 1674 stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht. Met hem begint de speciale betrokkenheid met deze omgeving.

Op 26 april 1674 verkocht Mr. Jacob de Graaf, zoon en mede-erfgenaam van Cornelis de Graaf, heer van Zuidpolsbroek, burgemeester en raad van Amsterdam, de hofstede Soestdijck aan Prins Willem III. Deze liet op het terrein een jachthuis bouwen en prachtige tuinen aanleggen.

Enkele maanden later, op 13 september 1674 droegen de Staten van Utrecht aan de Prins op: de hooge heerlijkheid, met inbegrip van middelbare en lage justitie over Soest, Baarn, Ter Eem, Eemnes Binnendijks en Eemnes Buitendijks "met een erfelijk recht om te succederen op alle hooggemelte Sijne Hoogheijts wettige descendenten ofte Nacomelingen."

In de ordinantie op de justitie en politie in de genoemde heerlijkheden, van 16 mei 1675, bepaalde de Prins dat er in de regeringswijze geen verandering zou worden aangebracht, "voor soo veel aangaet de borgemeesters, raeden ende gecommitteerdens, maer sullen alle deselve de saecken ende affaires van de dorpen waarnemen, gelijk noch toe is geschiet."

Een grote verandering was echter de instelling van één gerechtsbank voor alle dorpen gezamenlijk, welke te Baarn door de drost of zijn

substituut zou worden gespannen met negen schepenen, namelijk een uit Ter Eem en twee uit ieder der overige dorpen (Soest, Baarn en de beide Eemnessen).

Dit nieuwe gerecht had competentie in alle zaken van hoge, middelbare en lage justitie, echter behield elk dorp zijn schout-gaardemeester. De Prins stelde over zijn hoge heerlijkheden een drost aan die, in plaats van de maarschalk, de regeringspersonen verkoos. Deze keuze werd gedaan uit dubbeltallen, welke door burgemeester, schepenen en raden aangeboden werden.

Aan lieden van de Gereformeerde religie diende de voorrang te worden verleend, tenzij het dorpsbelang anders vereiste. De Rooms-Katholieken waren dus niet van verkiesbaarheid uitgesloten.

Precies op zijn 27e verjaardag (14 november 1677) trouwde Willem III te Londen met de 15-jarige Mary Stuart, dochter van James (Jacobus) Stuart, hertog van York.

Toen Mary 20 jaar oud was (op 26 oktober 1682) bracht zij een bezoek aan de Molen op de Soester Eng. Samen met Constantijn Huijgens Jr., de secretaris-geheimschrijver van de Prins, beklom zij de molen om door "de verrekijsker de clock van Utrecht te sien".

In 1685 volgde Mary's vader zijn broer Karel II van Engeland op, na diens dood. In 1689 werd Jacobus II afgezet en zijn dochter Mary werd Koningin. Prins Willem III ging toen de geschiedenis in als de Koning-Stadhouder.

2. Prins Johan Willem Friso en Maria Louise

Na het kinderloos overlijden van Willem III in 1702 werd zijn 14-jarige neef Johan Willem Friso universeel erfgenaam. Hij ontving dus ook Soestdijck.

De Staten van Utrecht namen echter de in 1674 verleende jurisdictiën heerlijkheden van Soest, Baarn en Ter Eem weer tot zich. De toestand op het gebied der rechtsbedeling werd hersteld op de wet als vóór september 1674.

Voor degenen die de historie van Soest en omgeving bestuderen (en dus ook voor de genealogen) is de periode 1674-1702 een "donkere" periode aangezien in deze interim-fase van het Hooggerecht van Baarn veel minder stukken (bewaard gebleven?) zijn dan b.v. van het gerecht van Soest voor én na deze jaren!!

Johan Willem Friso is dus nooit heer van Soest etc. geweest; zijn weduwe Maria Louise van Hessen-Kassel kreeg op 17 november 1714 door de Staten van Utrecht de ambachtsheerlijkheden van Soest en de Birk opgedragen. Zij overleed op 9 april 1765.

3. Prins Willem IV

Op 16 juli 1749 verkreeg Prins Willen IV, haar zoon, de hoge, middelbare en lage justitie van Baarn, Soest en Eembrugge en op 27 augustus 1750 het hoge rechtsgebied (zonder middelbare en lage) van de Eemnessen, Duist, de Haar en Zevenhuizen.

De Prins bleef (gelukkig voor ons?!) in gebreke een hooggerecht in te stellen en het "hof 's Lands Utrecht" bleef, zoals sinds zijn oprichting onder Karel V (met uitzondering van 1674-1702) met de criminele rechtspraak belast. Hij overleed 22 oktober 1751.

Contributie 1984

Nog niet alle leden van onze vereniging hebben hun contributie voor 1984 voldaan. Wanneer dat ook voor u geldt, verzoecken wij u de u toegezonden acceptgirokaart ad. f. 30, -- spoedig aan de penningmeester te willen overmaken. Waarvoor dan onze dank.

Stadswandelring Amersfoort

Zaterdag 18 aug. a.s. kunt u deelnemen aan een wandeling door de binnenstad van Amersfoort o.l.v. de heer C.v.d. Braber, bestuurslid van Flehite. Noteer deze datum in uw agenda.

Vertrek om 10 uur vanaf het parkeerterrein bij de Ned. Herv.Kerk in de Kerkbuurt.

Parkeren bij de Koppelpoort. Half 11 samenkomst in museum Flehite, vanwaar wij vertrekken voor een wandeling van ca. 1½ uur.

Opgeve vooraf aan de secretaris i.v.m. meelitten is mogelijk. Iedereen is welkom.

Tentoonstelling van het werk van Isings

In de maand augustus zal er in de Oudheidkamer aan de Ferd.Huycklaan ter gelegenheid van de 100ste geboortedag van onze plaatsgenoot J.H. Isings, een tentoonstelling worden gehouden van veel van zijn werken.

Deze tentoonstelling wordt georganiseerd door het Landelijk "Ising comité" en er worden veel belangstellenden verwacht om het werk van deze illustrator van historische en bijbelse tafereelen te bezichtigen.

Wanneer er leden zijn die het bestuur van Stichting Oud Soest een of meer middagen willen helpen, met het houden van toezicht, dan wordt dat zeer op prijs gesteld. Voor inlichtingen: telefoon 13901, de heer A.J.v.d. Dijkssel, voorzitter van Stichting Oud Soest.

Werkgroep Genealogie

In het nieuwe seizoen wordt er voor belangstellenden een zogenaamde "beginnersavond" georganiseerd. Zie het artikel in bijgaand nummer van "Van Zoys tot Soest". Plaats en datum worden bij het verschijnen van het volgend nummer bekendgemaakt.

Het bestuur wenst iedereen een prettige vakantie met veel mooi weer.

4. Prins Willem V

Bij het overlijden van zijn vader was Willem V slechts 3 jaar oud. Als zijn voogden traden op zijn moeder, prinses Anna van Groot-Brittannië en Lodewijk Ernst, hertog van Brunswijk. Ten gevolge van de Franse inval moest de Prins naar Engeland vertrekken. Zijn bezittingen werden in beslag genomen en tot nationaal bezit verklaard.

5. Koning Willem II

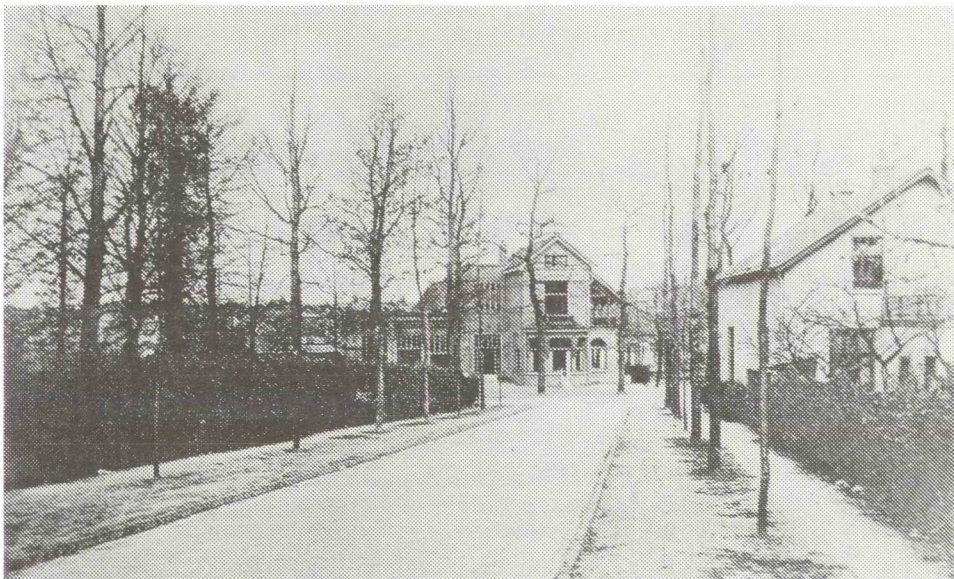
Op 8 juli 1815 werd door de nieuwe Nederlandse regering bij wetsbesluit het Paleis en Domein Soestdijk ten geschenke gegeven aan de Prins van Oranje, de latere Koning Willem II, kleinzoon van Prins Willem V.

Deze schenking was bedoeld als dank voor zijn aandeel bij de slag bij Waterloo.

Door een inwendige verbouwing en het aanbouwen van vleugels werd het Paleis, voorheen hoofdzakelijk jachthuis, tot intensiever bewoning geschikt gemaakt.

Kort na de voltrekking van het huwelijk met grootvorstin Anna Pawlowna van Rusland betrok dit paar het paleis.

De eerste telg uit het huis Oranje die op Soestdijk werd geboren was hun tweede zoon, Willem Alexander; ook de derde zoon Willem Frederik Hendrik werd daar geboren.

Soestdijk. Emmastraat met Heeren Sociëteit

6. Prins Hendrik

Na het overlijden van Anna Pawlowna (1 maart 1865) gingen Paleis en Domein over in eigendom van hun derde zoon, de hierboven genoemde (Willem Frederik) Hendrik. Zijn beide huwelijken bleven kinderloos; hij overleed 14 jan. 1879 en zijn oudste broer, Koning Willem III werd erfgenaam.

7. Koning Willem III

Bij de scheiding van diens nalatenschap kwam Soestdijk aan zijn weduwe, Koningin Emma van Waldeck-Pyrmont.

8. Koningin Emma

Na het overlijden van Koningin Emma (1934) heeft het Paleis enige jaren leeggestaan, totdat haar kleindochter het Paleis betrok.

9. Koningin Juliana

Sinds haar huwelijk met Prins Bernhard in 1937 werd het "Witte Huis" woonplaats van het Koninklijk Gezin.

Soestdijk, Julianaplein

PROCES VERBAAL

In den Jare een duizend acht honderd Vier en Vijftig den 26 January hebben wij ondergetekenden Predikant Notabelen en Kerkvoogden van de Hervormde Gemeente te Soest ons in vergadering vereenigd tot het constateren van de navolgende daadzaken ten einde daarvan één geheel te formeren en dit stuk in eene loode kistje in het kerkgebouw te doen nederleggen tot eene blijvende herinnering, waardoor en waarom en hoedanig het inwendige van ons hervormd kerkgebouw in dit Jaar is veranderd geworden.

Vooréerst brengen wij bij deze onze dankbare Hulde aan wijle Vrouwe Agnita Willemina Still Weduwe van den WelEerwaarden Heer Dirk Jacobus Onink in leven rustend Predikant der Hervormde Gemeente te Soest; welke bij Testamenteaire Dupontie in dato den 29 November 1847 voor den Notaris H.H. Weyland te Amsterdam geposteerd vrij van alle kosten en successie regten aan de Hervormde Kerk dezer gemeente heeft gelegateerd twee Certificaten Nationale Schuld rentende 2½ Percent 's jaars ieder van f 1000,-- (Duizend Guldens) Kapitaal; en door welke aanzienlijke gift het eerste denkbeeld is ontstaan om het inwendige der Herv. Kerk door eene doelmatige vertimmering eene meerdere uitbreiding te geven.

Dit voorstel in eene algemene Vergadering van Predikant, Notabelen en Kerkvoogden ter tafel gebracht zijnde, vond algemeen bijal en weldra was het verzoek aan Heere Gedeputeerde Staten der Provincie Utrecht verzonden om dit legaat tot voorschreven einde te mogen aanwenden.

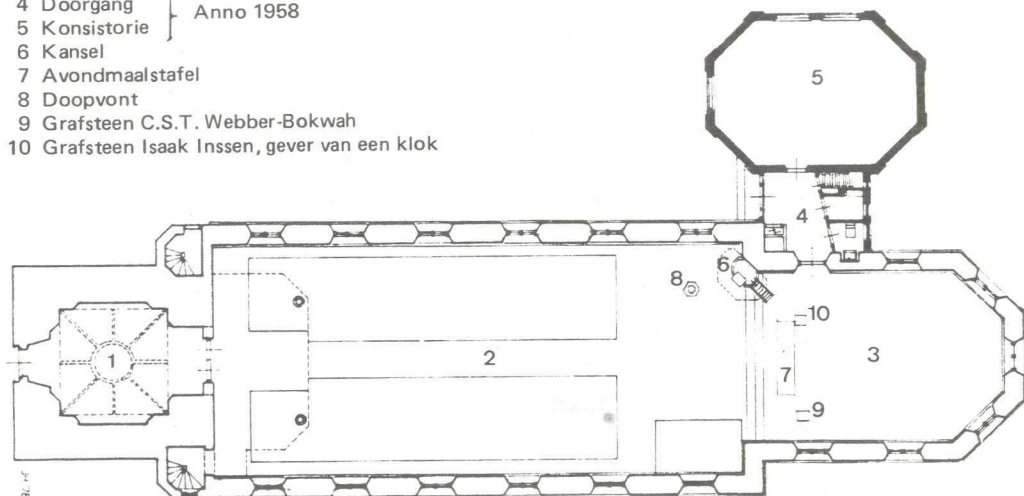
Inmiddels hielden Heren Kerkvoogden zich onledig om door tussenkomst van den Architect E. Ruitenbergh te Amersfoort de nodige bestekken en tekeningen te laten bewerken en welke hoofdzakelijk zoude bestaan:

- 1e. In het achterwaarts brengen van de Predikstoel en wel ter lengte van ... Nederl. Ellen en 42 duimen dieper op het koor der kerk. Dezelve stond vroeger aan het begin van het koor in eene regte lijn met de banken van de Vorstelijke Familie en den Oud-Burgemeester van Steyn van Hensbroek.
- 2e. In het aanbrengen van eene separatie muur tussen de kerk en koor met twee doorgangen links en regts van de predikstoel, waardoor het koorhek dat, ter hoogte van het klankbord dier stoel koor en kerk afscheid, zal komen te vervallen, en van beide die afdeelingen afzonderlijke geheelen zullen worden geformeerd.
- 3e. Om de banken onder het Orgel weg te nemen en tegen de zijmuren te plaatsen en dan aan iedere zijde twee doorlopende reyen banken te laten betimmeren.
- 4e. Om het orgel 37 Ned. Dm. te doen opwinden en daar onder te plaatsen de algemeene Mansbanken welke vroeger vóór het orgel zitting namen.
- 5e. Om de daardoor verkregen ruimte te doen innemen door tien betimmerde banken en alsdan zoveel stoelen meer te plaatsen in het ruim der kerk als dat blijken zal benodigd zijn en voor Burger Vrouwen en voor Armen Vrouwen.
- 6e. Om de zware houten balken die in het inwendige der kerk liggen door ijzeren Balken te doen vervangen.

Eindelijk om al het oude en nieuwe Houtwerk onder ééne kleur te brengen en wel bepaaldelijk Eikenhout kleur. Dat onderhand met de bovengenoemde werkzaamheden zoude worden toegemetseld de bestaande zijdeur onder het orgel zomede de toegang tot het uurwerk der toren welke laatste zoude verleend worden door het stellen van een nieuw deurkozijn aan de buitenzijde der Kerk of Torenmuur en de toegang tot de Kerk weder als van ouds zoude worden genomen onder door den Toren.

Verklaring:

- 1 Toren
 - 2 Schip
 - 3 Koor
 - 4 Doorgang
 - 5 Konsistorie
 - 6 Kansel
 - 7 Avondmaalstafel
 - 8 Doopvont
 - 9 Grafsteen C.S.T. Webber-Bokwah
 - 10 Grafsteen Isaak Inssen, gever van een klok
- } Anno 1958

Plattegrond

Deze werkzaamheden alzóó bij Heren Kerkvoogden en Notabelen bepaald, gearresteerd zijnde, en waarvan de uitgaven ongeveer op f 1850.00 zoude te staan komen, werden daarvan teekeningen en bestek aan het Provinciaal College van Toezigt te Utrecht gezonden en geaprobeerd terugontvangen om bij Missive van H.H. Gedeputeerde Staten, in dato 13 Juni 1850 M 8/21 ontvingen Heren Kerkvoogden in antwoord op hier voren vermeldde verzoek het berigt, dat gemelde Provinciale Staten geen verdere toestemming tot verbruiken van het geschonken legaat konden verlenen dan tot een bedrag van f 1000.00 nominaal, en bij aldien het College mogt persisteeren tot het doen van de voorgenoemen reparatiën in hun geheel het meerdere bedrag door de levende Gemeente zelve behoorde te worden aangevuld.

Heren Kerkvoogden lieten zich door deze mededeeling geenszins ontmoedigen en besloten bij rondgaande circulaire aan alle Protestantse Ingezetenen van Soest en enkele hier ter kerke gaande Protestanten van Baarn de toestand der zaken bloot te leggen en eenige Bijdragen laten te verzoeken, welke maatregel met de gezegendste uitkomst werd bekroond, daar het offer dier bijdragen met inbegrip van eene gift groot Honderd Guldens van Hare Majesteit de Koningin Weduwe der Nederlanden tot eene somma van f 1091.00 opklom, en dit gevoegd bij de helft van het vermeld legaat aan Heren Kerkvoogden de vrijheid deed nemen, onmiddellijk tot eene aanbesteding der hierboven genoemde veranderingen over te gaan, met het voornemen om het ontbrekende uit de Kerkelijke Fondsen zelve aan te vullen.

De aanbesteding had plaats op den 25 sten September 1850 en werd aangenomen door:

Dirk Ubbink, Mr. Timmerman	te Soest
Jacob de Ruig, Mr. Metselaar	te Soest
Willem Lafebre	te Soest

die dan ook onder toezicht van den Opzigter

Joost Meerdink Mr. Metselaar en Timmerman

alsmede te Soest woonachtig de werkzaamheden hebben voltooid en waarmede aan het inwendige der kerk het uiterlijk is verleend zoals dezelven zich thans voordoet

En hebben wij ondergetekenden hiervan opgemaakt dit Verbaal en na lezing ondertekend in den maande en Jare voormeld in de Consistorie kamer der Hervormde Gemeente te Soest.

Predikant

.....
 Muts
 ouderling
 Hendrik van Herwaarden
 Diakenen
 Dirk Ubbink
 Jan Bredee

Kerkvoogden

... Veenendaal

 J. van Steyn

Opzigter

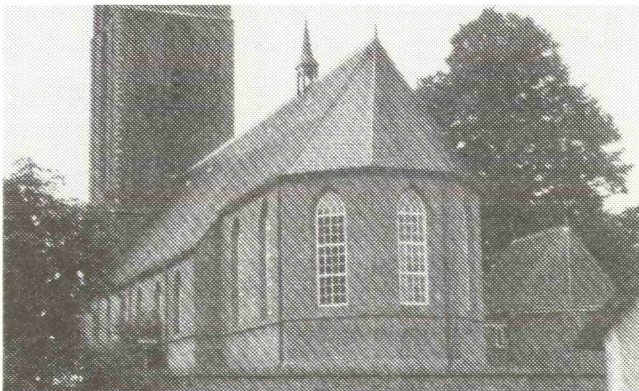
J. Meerdink

Notabelen

G. Ubbink
 C.H. v. Brummelen
 J.P. v. den Horst
 A.M. Romijn

Aannemers

D. Ubbink
 W. Lafebre
 Jacob de Ruig
 niet tegenwoordig

WERKGROEP GENEALOGIE

door G. Staalenhoef

Afgelopen seizoen

Onze werkgroep heeft zich de afgelopen maanden grotendeels bezig gehouden met het op gang brengen van het onderzoek naar ALLE afstammelingen van de familie Hilhorst, zowel in mannelijke als in vrouwelijke lijn.

Dat wil zeggen dat gegevens worden verzameld van iedereen die ooit voorouders heeft gehad die de naam Hilhorst droegen.

Hiertoe werd deze familie allereerst verdeeld in acht takken en voor elk van deze takken heeft een lid van de werkgroep op zich genomen alle afstammelingen vanaf ca. 1800 tot heden bij elkaar te zoeken; hierbij is dankbaar gebruik gemaakt van hetgeen in de afgelopen jaren reeds was verzameld.

Het zal zeker nog geruime tijd duren voordat er sprake kan zijn van een zo compleet mogelijke verzameling, die dan (naar verwachting) enkele duidenden personen zal omvatten.

Dit is niet zo verwonderlijk want de eerste Hilhorsten komen in onze streek reeds rond het jaar 1350 voor.

Het merendeel van de thans levende Hilhorsten is met zekerheid terug te voeren tot een Meijs Hilhorst die ca. 1460 werd geboren.

Behalve deze grote groep die overwegend Rooms-Katholiek is, bestaat er ook een Protestantse familie Hilhorst, welke reeds vanaf omstreeks 1700 in de buurt van Borculo woonde en woont.

Zo staat er te Gelselaar een boerderij Hilhorst, waarvan de bewoners nog steeds die naam dragen.

Met de Soester familie is echter nog geen enkele aansluiting gevonden.

Voorts zijn er in de loop der jaren bepaalde "groepjes" geweest die de naam Hilhorst hebben gedragen doch waarmede eveneens nog geen aansluiting is gevonden.

Het onderzoek gaat echter voort en de resultaten zullen op den duur worden opgenomen in de collectie van de werkgroep, welke dan in de oudheidkamer zal zijn te raadplegen.

Komende seizoen

De werkgroep hoopt zich echter, bij voldoende belangstelling, in het komende seizoen meer te gaan richten op algemene genealogische onderwerpen.

Zo ligt het in de bedoeling om in oktober 1984 een bijeenkomst te beleggen welke wellicht het beste omschreven kan worden als "beginnersavond".

Die bijeenkomst staat dan open voor alle leden van onze vereniging, dus ook voor degenen die zich niet hebben opgegeven voor onze werkgroep.

Aan de orde zullen komen allerlei genealogische termen; bronnen waaruit men zijn gegevens kan putten en waar men deze bronnen kan vinden.

Wij roepen reeds thans onze leden op om hun eventuele vragen te overdenken want er zal ook ruimschoots gelegenheid zijn tot het stellen van vragen.

In het volgende (herfst-)nummer van "Van Zoys tot Soest" zullen hierover nadere mededelingen volgen.

OVERLIJDEN PASTOOR A.G. Smit

Maandag 7 mei 1984 overleed in de leeftijd van 93 jaar Mgr. A.G. Smit, rustend pastoor van de Mariakerk te Soestdijk.

Het is niet onze gewoonte kort na een overlijden een publicatie in ons blad op te nemen. Voor een goede geschiedschrijving is een zekere afstand noodzakelijk.

Pastoor Smit heeft tijdens een ruim 34 jarig pastoraat echter een blijvend stempel gedrukt, niet alleen op de katholieke gemeenschap van Soest, maar ook in veel bredere kring.

Zijn activiteiten in de "hongerwinter" 1944/45 worden in een ander artikel in dit nummer beschreven.

Bij gelegenheid van het zestigjarig bestaan van de parochie Soestdijk zal door het parochiebestuur, in samenwerking met de activiteitencommissie in de parochie, een boekje worden uitgebracht over de geschiedenis van de parochie Soestdijk.

Dit boekje geeft tevens een uitgebreide levensschets van pastoor Smit en vele anderen, die zich "op Soestdijk" verdienstelijk hebben gemaakt voor kerk, onderwijs, zorg voor ouderen, enz. enz.

Op dit moment kunnen wij u nog niet over de prijs van het werkje informeren, maar wij hopen dit in een volgend nummer wel te kunnen doen.

De baten welke de verkoop van het boekwerkje opleveren zijn geheel bestemd voor de uitbreiding van een ziekenhuis te Formosa (Brazilië).

Dit ziekenhuis werd door de huidige pastoor van Soestdijk gesticht in de jaren welke hij in Brazilië werkzaam was.

Met de aankoop van een exemplaar van het boekje krijgt u dus niet alleen een goed inzicht in een stuk R.K. kerkelijk leven in Soest, maar steunt u tevens een noodzakelijk stuk ontwikkelingswerk.

HISTORISCHE TOPOGRAFIE VAN SOEST EN OMGEVING

door P. Veen

Oude kaarten vormen het bronnenmateriaal voor het beschrijven van de historische topografie.

De meest uitgebreide en betrouwbare informatie levert ons de topografische kaarten van het vroeger zogenoemde Ministerie van Oorlog. De eerste kaartserie verscheen in grijsdruk op een kaartschaal van 1:50.000. Kaartblad Amersfoort, waarop ook Soest gelegen is, werd verkend in 1847 en 1848 en uitgegeven in 1855. Een zogenaamde Facsimile-uitgave verscheen in de jaren 70 van deze eeuw.

Bij deze bijdrage is afgebeeld een uitsnede, door mij opnieuw getekend, van de eerste topografische kaart, schaal 1:25.000. Deze kaart werd verkend in 1885.

Bezien we beide kaarten wat nader dan vallen enkele zaken direct op. De Engeberg strekt zich uit van De Bund in het zuiden tot Nieuwerhoek in het noorden. De ontsluiting van de Engeberg is vooral noord-zuid gericht - de Molenweg - terwijl de oostwest wegen nergens doorlopen:

Holleweg, Turfweg, weg naar het R.K. Kerkhof, weg naar de korenmolen etc. lopen alle dood op de centrale Molenweg. Dit bewijst m.i. dat de relatie tussen de boerderijen aan de Brink en het land achter de Engeberg, dus het Veen, nooit zo groot geweest zal zijn. De Engeberg was kaal en onbebost. De boerderijstrook lag ingeklemd tussen de Brinkwegen en het kerkpad.

Het gebied richting Eem vertoont een opmerkelijk strakke percelering, veelal bestaande uit noordoost-zuidwest lopende sloten. In dit strakke patroon komen echter enkele opvallende afwijkingen voor. Het zijn de restanten van beken die drangwater uit de Utrechtse Heuvelrug afvoeren. Zeer gaaf is dit aanwezig in het verlengde van de haakse bocht in de Zwarteweg (= P.v.d. Breemerweg) en plaatselijk nabij de Eem, onder meer in de Langeindse Maten. Volgens E. Heupers moeten deze beken ook tussen Korte Brinkweg en Achterweg (= Noorderweg) hebben voorgekomen (artikel toponiemen over Camerbeek). Langs de sloten lagen houtsingels, ongeveer tot de grens waar de klei aan het oppervlak komt.

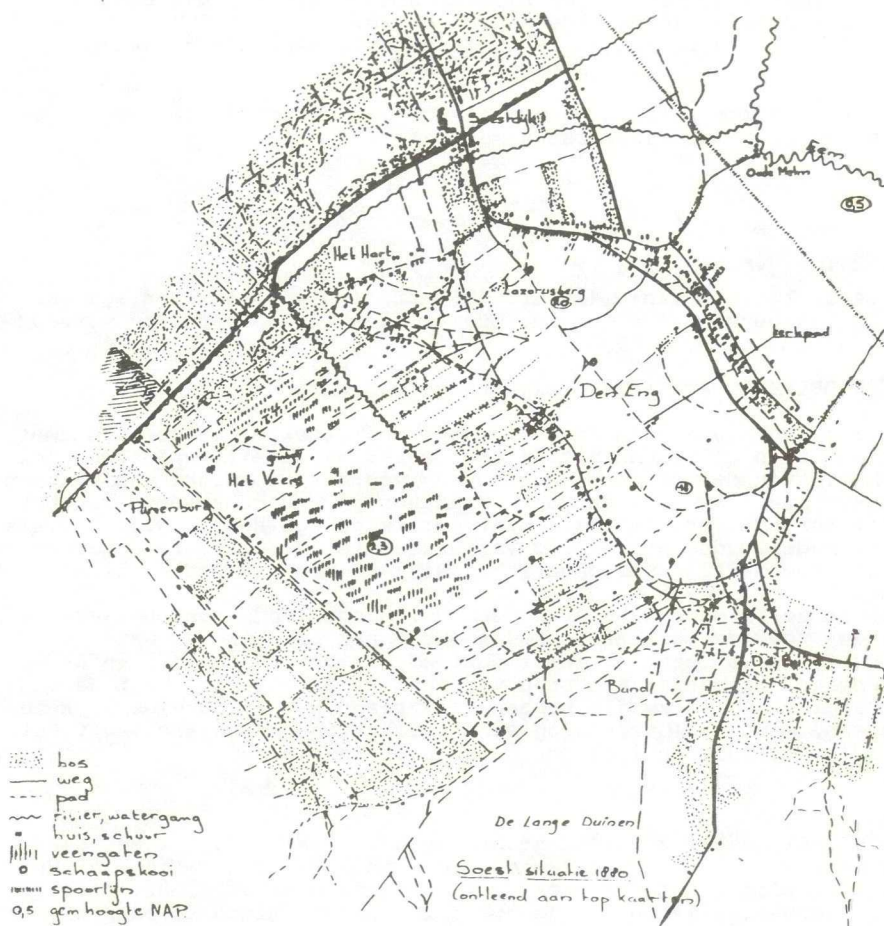
Aan de westelijke zijde van de Engeberg en Lazarusberg ligt het buurtschap Den Eng: zeer verspreide bebouwing op de grens van berg en lagere gronden.

Op de kaart van 1855 wordt het Soesterveen niet vermeld. Opvallend is de zeer plotselinge overgang tussen lagere zandgronden tegen de Engeberg en de lage veengronden. De grens wordt precies gemarkeerd door de Veensloot, volgens Gottschalk gegraven rond 1398. De hogere zandgronden vallen op door de forse houtwallen en bosjes met daartussen het akkerland; het Veen door lage heidegronden die toch reeds doorsneden worden met een stelsel van sloten. De kaart van 1885 geeft echter een geheel ander beeld aan. Het gebied is dan zeer sterk verveend, waardoor een stelsel van veenputten is ontstaan.

Wij nemen aan, dat de kaart van 1855 de situatie toch enigszins vertekent. Gezien de drassigheid van het gebied kan op dat moment nog moeilijk sprake zijn van een intensief slotenpatroon. Wij komen op de geschiedenis van dit gebied nog terug.

Westelijk van het Veen het gebied Hees, thans op die plaats beter bekend als Pijnenburg. Reeds in 1855 een uitgestrekt bosgebied met rondom forse lappen heidegrond. In het bos bebouwing met namen als

Gasthuisveld, Het Hoogehuis, Het Schoonhek, Haagat, Het Binneveld, Koudhoorn, Andrieshoeve, Kleinhoeve, Lodewijkshoeve, de Kooi. Alleen de laatste naam komt nog voor op de recente kaarten. Men kan dus constateren dat de bebouwing in Pijnenburg sterk is teruggelopen. is hiervoor een oorzaak aan te wijzen?

Ten zuiden van Engeberg ligt het uitgestrekte heidecomplex met De lange Duinen.
De pals (= Paltz) ligt geïsoleerd op de heide omgeven door een forse houtwal.
Ten noorden van De Pals boerderij Veldlust is een waterkolk. Het laatste is een teken van een hoge waterstand op die plek. Niet voor niets begon hier reeds in de vorige eeuw de drinkwaterwinning.
Nabij de waterkolk het Wittemansveen. Een integrerende naam: duidt de naam op alternatieve "witte wieven"?

Oostelijk van De Pals het Koebosch en Monnikenbosch. De naam Koebosch kan betrekking hebben op de begrazing van de heide door vee (schapen) of zelfs teruggaan op de gewoonte in de middeleeuwen om bossen te laten begrazen door vee met als gevolg de "afbraak" van bos en het ontstaan van heide.

Het Monnikenbosch is in 1855 een geïsoleerd bos op de heide. Waarschijnlijk te beschouwen als een stuk "oerbos", dat behouden werd door de afwijkende eigendomssituatie.

Tegen de Eempolders liggen de brede eikenwallen, die de akkers moeten beschermen tegen het stuivende zand.

Een volgende keer willen we nog terugkomen op enkele saillante details, zoals de gebeurtenissen met het Veen.

BOEKENPLANK

In "De Telegraaf" van 6 januari 1984 troffen wij een bijdrage aan van Cas Wichers, welke o.i. de moeite waard is door ons te worden doorgegeven.

"URNEN DELVEN": Artistieke kijk op het opgravingsbedrijf

Beschrijvingen van oudheidkundig bodemonderzoek, soms verlucht met prenten, zijn al bekend uit de 16de eeuw. Het heeft echter nog tot het begin van de vorige eeuw geduurd, voordat er sprake was van een wetenschappelijke - en daarmee verantwoorde - documentatie van het opgravingsgebeuren. De basis daarvoor is gelegd door C.J.C. Reuvens, eerste Nederlandse archeoloog van professie én de eerste directeur van het toentertijd pas opgerichte Rijksmuseum van Oudheden in Leiden.

Opgraven heeft door de eeuwen heen belangstellende toeschouwers getrokken. Voor de geïnteresseerden onder hen die bekwaam waren in het hanteren van penseel en/of potlood was het gescharrel in de opgravingsput bovendien een bron van inspiratie. Daarbij moet de oudheidkundige zich dikwijls hebben afgevraagd wat er nu eigenlijk te zien was, want veel archeologische informatie van belang heeft het opgravingsterrein de leek doorgaans niet te bieden.

KENNIS

Toch blijkt de kloof tussen archeologen en (tekenende) toeschouwers vaak heel wat minder diep dan de opgravingsput doet vermoeden. Het blijkt namelijk, dat ook nogal wat gravende wetenschappers deze tijdelijk hebben verlaten om, gewapend met pen, potlood of penseel, het werk waarmee zij bezig waren nu eens artistiek te benaderen en dat de tekenvaardige voorbijgangers vaak over een grondige kennis van de oudheidkunde beschikten.

Ook deze andere, artistieke kijk op het archeologisch bedrijf gaat de tentoonstelling "Urnen Delven" (nog t/m 15 januari in Museum KAM in Nijmegen van 21 januari t/m 6 mei in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden). Zij is ingericht n.a.v. van gelijknamige boek (Uitg. De Bataafsche Leeuw, Dieren), waarin de bekende Nederlandse Archeologen ruim dertig getekende opgravings-situaties van commentaar voorzien. Op acht van de opgravingen zelf wordt op de tentoonstelling dieper ingegaan. Zo zijn hier niet alleen de getekende impressies van toeschouwers te zien, maar ook de vrijwel gelijktijdig vervaardigde

officiële documentatietekeningen, waarbij de laatste van uitleg zijn voorzien.

Mensen als Reuvens, die in zijn tijd prachtige litho's van dit oudheidkundig bodemonderzoek liet maken, en de vele "buitenstaanders", die ook nu nog opgravingen als geheel plus de omgeving ervan in beeld brengen, hebben zowel het boek als deze tentoonstelling, beide onder verantwoordelijkheid van de Hilversumse gemeente-archeologe drs. Marianne Addink-Samplonius, tot een artistieke belevenis gemaakt.

Nieuwe leden/donateurs

(lijst bijgewerkt tot 1 mei 1984)

Mevr. M.L. den Bok-de Bruin	Olijfstraat 3	Tilburg
Dr. P. Felix	Sparrenlaan 2	Soest
E. Gerards	Bergweg 5	Doorn
J. Hilhorst	Zichthof 6	Purmerend
R. Huigen	Henr. Blaekweg 2	Soest
K.W. Jaarsveld	Burg. Grothestraat 53a	Soest
W.H.A. Klein	Gallenkampsweg 26	Soest
Mevr. M. Koot-van Breukelen	Kolonieweg 22	Soest
Mevr. H.M. van 't Klooster	Waverstraat 80 II	Amsterdam
P.C. Koppen	Alb. Cuyplaan 166	Soest
A.F.M. Krijger	Larixlaan 5	Soest
A.B.M. van der Linden	Soesterbergsestr. 7	Soest
Mevr. T.A. Luttik-Bijhouwer	Plasweg 60	Soest
J.Th. van der Putten	Leeuwerikweg 30	Soest
H.J. Rademaker	Lange Brinkweg 62	Soest
A. Rietveld	Plesmanstraat 41	Soesterberg
M. Schoppink	1e Heeserlaantje 15	Soest
Mevr. J.C. Ubaghs-Huisman	Van Polanenstraat 1	Hendrik Ido Ambacht
P.H. Veen	Den Blieklaan 82	Soest
H.W. Vellinga	Lange Brinkweg 82	Soest
L. Vogel	Buntweg 18	Soest
G.G. Zoetelief	Steenhoffstraat 35	Soest